

Opptaksprosedyre for NB Taledatabasen

Dette dokumentet gir en oversikt over momenter som vedrører opptaksarbeidet til taledatabasen: utstyr, oppkopling, håndtering av innlesere, tekniske innstillinger og lagringsrutiner er blant prosedyrene som beskrives under.

Utstyr

- 1. Mikrofoner
 - a. Hodemikrofon: Sennheiser 2-1-5 med minijack->XLR overgang
 - b. Stormembran: Shure KSM 44
 - -XLR-kabler-
- 2. Eksternt lydkort: RME Babyface (USB)
 - -USB-kabel-
- 3. PC: ASUS 1225
 - Installert/innstillinger:
 - passordbeskyttet PC
 - Win 7
 - driver til lydkortet
 - Speech recorder (JAVA-basert opptakshåndteringsprogram) versjon 2.2.* AJS
 - Tilbehør:
 - eksternt mus, beskyttelsesmappe
- XLR-Kabler:
 - For studiomikrofonen må den gule XLR-kabelen kobles fra mikrofonforsterkeren/lydkortet i kontrollrommet
 - For myggmikrofonen brukes vi en "løs" kabel fra opptaksstudio til kontrollrom
- Skjermer: PC på laptop i kontrollrom og eksternt skjerm i opptaksrom
- Hodetelefon(er) (Finnes på Dragvoll)
- 16GB USB minnepinne for backup (type Corsair)

Lenke til (nedlasting av) Speechrecorder: <http://www.phonetik.uni-muenchen.de/Bas/software/speechrecorder/>

Oppkopling (rutinebeskrivelse, gjelder opptak i studio på Dragvoll)

I opptaksstudio:

- Skjerm skrus på. *Skjermens ben settes mot kanten på bordet, og høyde og vinkel justeres til å passe den aktuelle innleseren*
- Myggmikrofon koples til "løs" kabel på gulvet (går gjennom veggen ved gulvet i høyre hjørne)
- Studiomikrofon kobles til XLR-kabel festet i mikrofonstativet som er montert fast i bordet
- Still inn mikrofoner slik at lyd kvalitet blir lik fra sesjon til sesjon:
 - Studiomikrofon skal stå 20 grader på innleser (på plan gjennom skuldre/ører), og i høyde med munnen. Avstand fra munnen: 25 cm
NB! ingen deler av mikrofonstativet må være i kontakt med bordet
 - Myggmikrofon spennes rundt bak hodet, med mikrofon på høyde med venstre munnvik. Den må heller være i overkant enn underkant for å unngå pustestøy. Det blir lett sus hvis mikrofonforsterker må skrus opp for mye. Pass på at den er nærme nok!

I kontrollrom:

- Vifta slås av under opptak, og slås på mellom opptakene.
(Bryter er innenfor døra til studio. Vendebytter i gangen)
- Skjermkabel fra PC i kontrollrom (grå VGA-kabel) koples på bærbar PC.
- RME-boks koples til PC via USB-hub
- RME-boks koples til XLR-kabler fra studio:
 - Studiomikrofon (gul kabel): høyre kanal (R)
 - Myggmikrofon (svart kabel): venstre kanal (L)

Håndtering av innlesere

Innleser skal håndteres med ro og uten stress, slik at hun går til oppgaven med senkede skuldre. Litt small talk gjør seg godt, og spør gjerne om det er noe de lurer på når det gjelder prosjektet. Her er en kronologisk sjekkliste til denne oppgaven:

1. Utfyllingsskjema gjøres klart på forhånd
2. Tas i mot utenfor bokhandelen – ha med tlf og tlfnr i tilfelle innleser må ringes opp for å lokaliseres
3. Utfylling av skjema: etabler fast sted for dette. Skjema skal være klargjort før man henter innleser. Opptaksleder bistår utfylling etter behov.
4. Informasjon om praktiske ting før innlesing:
 - a. Ikke spise, drikke eller tygge tyggis i studio. Man kan evt. ta med vannflaske inn i studio. Denne skal kun brukes *mellom* opptakene.
 - b. Hvis mye hår rundt ørene: be innleser ”rydde plass” til hodemiksen før dere går i studio.
 - c. Man skal finne en naturlig og behagelig sittestilling i studio, og sitte så rolig som mulig i den stillingen gjennom opptaket.
 - d. Fortell hvilke enkle tegn dere kan bruke i vinduet for å starte opptak og evt. annet, og at dere hører henne hele tiden så det er bare å si fra hvis de lurer på noe så kan dere åpne døren og avklare ting.
 - e. Om nødvendig kan innleser ta en pause i løpet av opptakssesjonen.
5. Informasjon om innlesingen i kronologisk rekkefølge:
 - a. 5-10 testsetninger
 - b. (Tilsvare modul 3) Ordet er fritt: snakke ca. to minutter om foreslått eller selvvalgt tema
 - i. Forslag til tema:
 1. ”En hobby jeg har”
 2. ”Sommerferien min”
 3. ”Jobben min”
 4. ”En person jeg beundrer”
 - c. (Tilsvare modul 1 og modul 2) Lese 20 setninger.
”Dialekt-lyder som ulike r-varianter (skarpe-r mm.) er OK, det samme er tjukk l, palatal n osv.
6. Inn i studio
 - a. På forhånd: stol plassert med forbein på tape-merkene:

- b. Innleser får den tiden han/hun trenger til å finne seg til rette i stolen. Hendene skal hvile i fanget mens man leser/snakker. Påse at stol og PC-skjerm er i riktig posisjon:
- c. Monter og juster hodemik: mikrofonhode på høyde med venstre munnvik, maks 2 cm ut fra kinnet:

- d. Juster studiomik i forhold til innleser: Studiomikrofon skal være 20-25 cm fra innlesers munn. Bruk et ark eller lignende med 25 cm lengde til å måle dette enkelt. NB! Mikrofonhodets front skal være 0-5 cm lavere enn innlesers munn. Mikrofonhodets front skal peke rett på innlesers munn.

Lydkort

Lydkortet har et tilhørende kontrollpanel på PC-en: TotalMix FX, som kan åpnes fra systemstatusfeltet.

Se følgende skjermdump angående riktige innstillinger:

Kommentarer:

- Mikrofonene trenger "fantommatting" (dvs. strømforsyning fra lydkortet). Aktiver 48V-knappen på kanalene AN1 og AN2 opp til venstre. 48V-knappene er da røde.
- PH3/4: dette er kanalen for playback fra Speechrecorder-programmet under avspilling av lagrede opptak. Juster utgangsnivået med volumspaken (kan også gjøres med hjulet på selve lydkortet).
- AN1 under "Hardware inputs", nederste rad: For å få monitorlyd (=lyd inn på hodetelefoner mens innleser snakker), må man aktivere "Cue"-knappen, slik at denne blir grønn. Aktiver også stereo-knappen for samme kanal for å få separert de to mikrofonsignalene.
- "Main" lengst til høyre på nederste rad: justerer generelt utgangsnivå ved hjelp av spaken.

Opptak – teknisk

Start opptaksprogram:

- For å få kontrollvinduet og innleservinduet på hver sin skjerm må du trykke +P og velge "Utvid"
- Start SpeechRecorder 2.2.14 fra ikon på skjermen
- Velg riktig prosjekt med riktig region for den aktuelle innleseren fra "File - Open"
- SpeechRecorder har to vinduer:
 1. Et innleservindu med setningsprompt, et trafikklys øverst til venstre for å vise når opptak pågår og en "Record/Stop"-knapp nederst så innleser kan styre opptak.
 2. Et kontrollvindu med en forminsket utgave av innleservindu samt manusliste, spotmeter og bølgeform under innleservinduet.
- Etter hvert som setningene blir innspilt, vil det komme en hake til høyre for hver setning i manuslista. Opptaksleder kan velge en innspilt setning og den vil bli overskrevet dersom en trykker "Record". Programmet vil så automatisk gå til neste ikke-innspilte setning.

Opptaksleder starter opptak av hver setning ved å trykke "Record"-knappen, og stopper opptak etter at setningen er fullført. Setningen tas opp igjen hvis den ikke er tilfredsstillende lest, ved å navigere seg tilbake i kontrollvinduet.

Start alltid en sesjon med 5-10 testsetninger, for å stille inn riktig nivå med hjulknappen på RME-boksen. Nederst til venstre på kontrollvinduet til SpeechRecorder ser du opptaksnivå. Intensitetstopper bør være på 5-10 dB for begge kanaler. Unngå klipping (vises med rødt)!

Under opptak:

- Opptaksleder kontrollerer sesjonen fra kontrollrommet.
- Innleser har skjerm med prompt i opptaksstudio
- Innleser kan alltid gi beskjeder til opptaksleder siden opptaksleder hører alt som blir sagt.
- Hvis vi ikke har kommunikasjon fra kontrollrommet, må opptaksleder komme inn i kontrollrommet for å gi beskjeder evt diskutere tvilsspørsmål.
- Tvil fra innleser om uttale skal nå være lett å avklare i og med at opptaksleder har "fasit", dvs lest igjennom manus på forhånd.
- Innleser leser fortløpende. Hvis innleser ønsker, kan en setning tas om igjen med en gang ved at opptaksleder velger den. NB! Den gamle innspillingen blir da skrevet over.
- Opptaksleder noterer feillesinger og tvilsspørsmål.
- Sesjonen avsluttes med å velge "File - Close" i SpeechRecorder

Etter opptak:

- Alle opptakene fra hver sesjon kopieres til minnepinne, dropbox for backup, og beholdes i tillegg på pc-ens harddisk.
 1. Åpne mappen "speechrecorder -Snarvei" fra startmenyen i nedre venstre hjørne. Gå til riktig region > recs.
 2. Merk mappen til innleseren med innleser-id istedenfor tall. (*Ved omtak: Merk med innleser-id _omtak i tillegg (eks.: R01F16_1_omtak).*)
 3. Kopier innlesermappen.
 4. Gå til Lokal disk (D:) > NBTDP Opptak backup

5. Lag en ny mappe kalt "Sikkerhetskopi2013mmdd", og lim inn innlesermappen her.
6. Sett inn minnepinnen som ligger i pc-veska.
7. Kopier sikkerhetskopien og lim den inn på minnepinnen.
8. Kopier de 20 setningene fra innlesermappen.
9. Gå til Dropbox > NB-Taledatabase > Lydopptak > riktig region.
10. Lag en ny mappe som du merker med innleser-id og lim inn de 20 setningene i denne mappen.
 - a. *Ved omtak: Gå til riktig innlesermappe. Flytt feilleste setninger over i en mappe du kaller innleser-id_old. Lim inn setningen/e som er lest inn på nytt i innlesermappe.*
11. Kopier testopptakene og lim dem inn i Lydopptak > Test.
12. Kopier fri-tale-opptaket og lim det inn i Lydopptak > Free.
13. I Googlesite-filene "Regional inndeling" og "Opptakslogg" endres leseren fra gult til grønt.

Filer fra opptaksprogrammet

- Talefilene blir lagret til: C:/Brukere/Lingit
TDP02/speechrecorder/nabib_region_xx
- Sesjons-id er typisk: nabib_region_xx.
Sesjons-id kommer opp som valg under "File - Open" i SpeechRecorder.
- Taler-id er typisk: 0001.

I hver sesjons-katalog er det:

- Fil "sesjons-id"_project.prj som definerer oppstarts-parametrene
- Fil "sesjons-id"_script.xml som definerer manus
- Fil speakers.txt med liste over talere
- Fil SpeechRecPrompts.dtd som definerer XML-formatet manus-filen
- Katalog "recs" der lydfiler (.wav) lagres

Hver sesjons-katalog er laget ferdig på forhånd. Sørg for at sesjons-katalogene ligger på rett sted før du starter SpeechRecorder.

Det kan være behov for å endre manus-fil (rette i tekst eller endre opptaksvindu):

- Opptaksvinduet er gitt av parameter `recduration` (i millisekunder).
`prerecdelay` er vindu før opptak (mens trafikklyset er gult).
`postrecdelay` er vindu etter opptak (enten fordi opptaksvinduet er slutt, eller innleser har trykt "Stop").
- Oppstarts-parametrene kan endres i SpeechRecorder ved å velge "Settings - Project..."
- Taler-lista kan endres i SpeechRecorder ved å velge "Settings - Speaker..."